

**R. P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère <1543-1623>

Mogvntiæ, 1617

Cap. 3. In quo explicatur an aliquando liceat interficere innocentem,

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78477](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78477)

tur imponenda. Confessarij arbitrio. De obligatione ad restitutionem quæ iure naturali ab homicida incurritur, egimus libro decimo cap. 20. in priorè parte capituli. Excommunicatio autem quæ ob percussione[m] Capituli imponitur, exposita est à nobis in appendice ad primum librum. Ea vero quæ in cap. 1. De homicid. in 6. imponitur occidenti Christianum per Assassinos, omittere possumus tanquam inutilitatem: iuxta ea quæ habent Syluest. in verbo Assassinus, & Nauar. in Enchir. cap. 27. num. 135. §. 29. & expresse notat Couar. in lib. 2. var. resol. cap. 20. numero 10.

24. QUINTA QVÆSTIO. An aliqua dentur causæ excusantes homicidium à peccati malitia, saltem mortali. Ad quam respondetur; tres tales assignari posse: iusticiam, necessitatem, & inconsiderationem. Propter iusticiam enim licet interficere malefactores, eo modo quo expositum est in priori parte huius capituli: & indicat illud Plal. 100. In matutino interficiebam omnes peccatores terræ. Propter necessitatem vero, licet alium occidere, ad propriam aut alienam defensionem, eo modo quo postea exponitur. Propter inconsiderationem demum, qui alterum occidit, excusatur à peccato homicidij in sex casibus. Primus est, quando is qui occidit, furiosus est, aut mente captus. Secundus, quando est puerante usum rationis. Tertius, quando est dormiens, qui tres casus habentur in Clemen. v. De homicidio. Quartus, cum est ita ebrius ut ex nimia ebrietate priuatur usu rationis. Quintus, quando interficit ex subito motu ante omnem rationis deliberationem. Sextus, quando casu & præter intentionem interficit: idque, siue dando causam non efficacem, id est, ex qua non solet ut plurimum sequi interfectio, ut si inflixit alicui vulnus non lethale, & secuta est mors, vel malitia Medici, qui noxia apposuit: vel negligentia eiusdem, vel temeritate læsi qui oportuna remedia adhibere noluit. Pro quo facit cap. Significasti 2. De homicidio. Siue etiam dando causam efficacem quidem, seu periculofam: sed cautione sufficienti adhibita ne inde aliquid incommodi sequeretur: quia talis diligentia abstergit periculum. Pro quo facit cap. Tu nos, De homicidio.

Obseruandum est itaque, totam rationem peccati, si quæ in istiusmodi casibus inueniatur sumi ex negligentia illius qui interficit: siue is dum interficit, det operam rei licitæ, siue rei illicitæ: adeo ut ille qui præter intentionem interficit, si in præcauendo non sit negligens, etiamsi uacet rei mortaliter illicitæ, non committat mortale homicidium: si negligens sit, crassa seu magna negligentia, committat homicidium mortale. Sin vero sit negligens leui tantum negligentia, committat solum veniale. Quæ doctrina est Caiet. 2. 2. quæst. 64. art. 6. vlt. Sedi lib. 5. De iust. & iure, quæst. 1. art. 9. Nauar. in Enchir. cap. 27. num. 237. & Couar. ad memoratam Clemen. par. 2. §. 4. num. 10.

Illius autem fundamentum est, quod in eiusmodi casibus, occisio nõ sit voluntaria, nisi in sua causa, quæ est negligentia ipsa, cuius proinde tantum ratione, illa potest ad culpam imputari. Atque hinc, quando adulter est in causa ut uxor à marito interficeretur, si id casu contigerit, & præter omnem expectationem ipsius; licet sit reus adulterij, non est tamen homicidij. Non refert vero, quod forte actio prædicta coniunctam habeat periculum homicidij: quia quamuis possit quis contra charitatem peccare, id uolendo, quod est coniunctum cum damno proximi: tamen si adhibita fuerit sufficiens diligentia, ut periculum ipsum vitetur, utque damnum non sequatur, excusatio est à tali peccato: quia ad peccatum requiritur consensus, qui nullus tunc est in homicidium. Nec enim homicidium sub voluntatem cadit tunc directe, quia ex hypothese contingit præter intentionem: neque indirecte, quia, ex hypothese quoque, adhibita est ad illud cauendum omnis diligentia; ita ut desit negligentia ob quam censeri possit quis uoluisse indirecte. Quanquam quia occidens percussus ita, diligentiam raro adhibet, solet in foro externo præsumi homicida: in interno autem statui ipsius relationi.

CAPVT III.

In quo explicatur siue aliquando licitum interficere innocentem.

SUMMARIUM.

- 25 Nunquam licitum est directa intentione occidere innocentem.
 26 Quando liceat vel non liceat in bello iusto innocentes occidere cum nocentibus.
 27 Non licet filios innocentes occidere ob crimen patrum.
 28 Non licet occidere innocentem pro reipub. liberatione.
 29 Quid licite agi possit tyranno petente sibi tradi innocentem.
 30 Iudex eum quem esse innocentem scit priuata scientia, ad mortem condemnando secundum allegata & probata, non peccat, nisi id faciat contra suam conscientiam.
 31 Si Iudex sit inferior debet illum remittere ad superiorem: non item officium suum dimittere.
 32 Princeps potest illum liberare, vitato tamen scandalo.
 33 Quatenus licita sit carnis executio sententiæ, quam nouit iniustam.
 34 Quatenus licita sit militibus occisio aduersarioyum in bello de cuius iustitia eis non constat.
 35 Quando liceat cum periculo vitæ aliene suam seruare.
 36 Explicatio difficultatis, an liceat særum exiungere, ut mater à morte liberetur.

REM hanc non carere difficultate videre est apud Pet. à Nauar. in lib. 2. De restit. cap. 3. num. 118. & aliquot sequentibus. Sed tenendum est cum D. Thoma 2. 2. quæst. 64. art. 6. prout tenent Sylu. Homicidium 1. quæst. 2. ver. 2. Caiet. eodem verbo circa principium, Sotus in 5. De iust. & iure, q. 1. art. 7. & à Victoria in relect. de iure belli numero 35. Numquam licitum esse directa intentione occidere innocentem iuxta illud Exodi 23. Infonem & iustum non occides: Nec obstat quod Abraham occidere uoluerit Isaac filium suum innocentem; quia id uolebat ex mandato Dei, qui tanquam vitæ dominus vniuersalis, poterat ad id facultatem dare, prout benedixit Sotus sub finem cit. art. 7. Procedit autem hæc doctrina quantumuis certo constat talem innocentem futurum beatum, quia innocens occisio ex tali prætextu, nulla ratione licita redditur, cum & tunc iustitia per eam uoletur, usurpando sibi dominium vitæ alienæ, quod solius Dei est: neque sunt facienda mala ut eueniant bona.

Dubia de re propofita.

PRIMUM EST, An quando licitum est bellum gere ob interuenientem iustam causam, sit etiam licitum interficere innocentes, qui hostibus nocentibus mixti sunt. Hoc tractat à Victoria in relect. de iure belli num. 34. & aliquot sequentibus. partemque negantem amplectitur: tum quia fundamentum iusti belli est iniuria: quæ illata non est ab innocente: tum quia non licet in reipub. pro delictis malorum, punire innocentes: tum demum quia Deuter. 20. mandatur filiis Israel, ut quando uicerint ciuitatem, alios interficiant quidem, sed parcant mulieribus, & paruulis. Vnde infert idem author in bello contra Turcas non esse occidendos paruulos nec mulieres, exceptis iis quas constaret esse in culpa; additque uideri idem iudicium esse de innoxiiis agricolis apud Christianos: imo & de gente togata pacifica, itemque de peregrinis & hospitibus, qui apud hostes peregrinantur: ac demum de Clericis quia omnes tales in bello præsumuntur innocentes, nisi contrarium probabiliter constet, ut cum actualiter pugnant.

Negandum tamen non est, quin liceat innocentes simul cum nocentibus interficere, quando victoria contra eosdem nocentes nequit aliter haberi: ut ibidem num. 57. à Victoria fatetur: proponens exemplum cum iuste oppugnatur arx aut ciuitas in qua multos innocentes esse constat, neque bombardæ in eam displodi aut tela mitti possunt, aut ignis subici ædificiis, quin innocentes cum nocentibus opprimantur. In quo casu si illicitum esset innocentes occidere, non posset contra nocentes bellum

geri; & ita causa bellantium frustra esset iusta. Itaque occisio innocens per se quidem illicita est, sed per accidens, seu ex certis quibusdam eventibus potest licita censeretur: ut constabit ex post dicendis in hoc ipso capite.

27. **SECUNDUM DVBIUM**, An liceat ob patris delictum grauissimum, quale est læsa maiestatis, occidere filium ipsius innocentem. Cuius pars affirmatiua confirmari videtur ex eo, quod dicitur in lege Quisquis, §. filij. Cod. Ad legem Iuliam maiestatis: ex lenitate Imperatoria factum esse ne filij eorum qui crimine læsæ maiestatis notati sunt, morti traderentur. Innuitur enim, id alias licitum esse. Sed oppositum tenendum est: quia talis occisio perinde ac aliorum innocens, habet veram ac propriam rationem homicidij, cum non per accidens, vt in bello, sed per se ea fiat; ideoque licere, tanquam de se mala, non possit. Quinimo ex D. Thomæ sententia 2. 2. quest. 108. art. 4. ad 2. ne quidem mutilare licet quemquam, absque culpa propria, etiamsi possit alia poena affici, prout in eod. articulo præclare declaratur. Lex verò Quisquis, in contrarium allata, nihil obstat; quia illud inique insinuat, vt Couar. attigit in 2. var. resolut. cap. 8. num. 1. conclus. 3. per illud Deuter. 24. Non occidentur patres pro filiis, nec filij pro patribus, sed vnusquisque pro peccato suo morietur. Quod vero legitur in lib. 2. Regum cap. 21. Dauidem tradidisse septem viros innocentes de stirpe Saul, ob peccatum ipsius, vt morte afficerentur, non est ad rem, quia diuina reuelatione id factum est, vt ex initio illius capituli satis intelligitur.

28. **TERTIUM DVBIUM**, An licitum sit tradere innocentem tyranno quando aliter resp. liberari non potest à vastatione. De qua re sententia est Soti lib. 5. de iustitia & iure quest. 1. artic. 7. & aliquot aliorum quoram meminit Petr. à Nauarr. lib. 2. De reser. cap. 3. num. 11. etiamsi nolit tyrannus desistere à deuastanda ciuitate, nisi occidatur innocens qui intus est: reipub. tamen non esse licitum, ea de causa illum occidere, vt nec sacramenta profanare, aut hæreticas ceremonias inducere ad talem tyranni petitionem: cum alicui vitam auferre absque vlla sua culpa, malum sit intrinsece, ac diuino naturalique iuri immutabili repugnans, sicut fornicari, vel furari, ita vt innocentem interficere tam sit illicitum ad liberandam rempub. quam prostituere puellam. Mala autem non sunt facienda vt eueniant bona, ex cap. decimotertio ad Roman.

Ipsè vero Petrus à Nauarr. in eod. cap. consequenter talem sententiam improbat. Sed quia res est quæ rarissime contingit, in ea nos immorari diutius non est necesse. Itaque contenti erimus quod ea nitatur bona ratione: ad cuius confirmationem facit, quod occisio innocentis absolute prohibita sit, tanquam iniuriosa non tantum innocenti ipsi, sed etiam Deo cuius est vita illius. Vnde eiusdem sententiæ sunt tum Ludouicus Molina. De iust. & iur. tomo 4. tract. 3. disp. 10. tum etiam Petrus Aragonius ad 2. 2. D. Thomæ quest. 64. art. 6. vbi habet inter cætera, quod quamuis innocens pro tali bono communi teneatur ex charitate offerre se hostibus occidendum, temp. tamen non posse ipsum ad id cogere: quoniam illa tunc demum potest suos ciues pro communi bono exponere manifesto mortis periculo: cum id fuerit medium per se necessarium ad consulendum publicæ salutis: non item cum fuerit medium necessarium per accidens, seu ex alterius tantum malitia, vt in proposito casu ex malitia tyranni. Nec refert quod innocens teneatur tunc ex charitate se tradere: quia tenetur etiam quis ad martyrium subeundum se exponere, cum necessarium est ad Dei gloriam: nec tamen potest ad id à repub. cogi, etiamsi puniri possit propter peccatum quod committit nolendo facere id quod tenetur ex charitate, sicut punitur si recuset eleemosynam facere constituto in extrema necessitate, aut vendere suum triticum tempore famis.

29. Sed quæres, quid iuris sit cum tyrannus solum petit innocentem sibi tradi, ac nisi tradatur cessaturus non sit à reipub. deuastatione. Respondetur, non videri dubium quin reipub. permittere possit vt innocens à tyranno capiat; nimirum non cooperando ad illius defensionem,

sed habendo se ad eam negatiuè. Neque enim tenetur reipub. cum tanto damno suo illum à morte eruere. Præterea videtur satis probabile, quod reipub. possit absolute in eo casu tradere innocentem tyranno ad euadendum adeo grande periculum: non intendendo tamen vt is interficiatur, etiamsi probabile sit interficiendum esse perinde ac tempore belli cogit vt stationem suam obeat, cum aperto mortis periculo & in extrema necessitate auferte potest ei ex manu panem necessarium ad saluandam vitam Principis. Ratio autem est quia talis traditio de se non est mala, sed indifferens, atque si quæ malitia cernatur in ea, solum est ex parte tyranni ob animum ipsius deprauatum, cui reipub. non consentit, præterens tantummodo suam liberationem. Neque est perinde in tali casu tradere tyranno innocentem, atque illum occidere; nam istud intrinsece malum est; illud vero est indifferens, prout tenet se ex parte reipub. & insuper sic primo sine, & legitima autoritate superioris in inferiorem: neque Sotus potest id negare cum admittat simile, affirmando scilicet innocentem ipsum posse illo modo offerre se ac tradere tyranno pro salute reipub. cum tamen ei non liceat se occidere ad petitionem tyranni.

30. **QUARTUM DVBIUM**, An si aliquis vere sit innocens sed secundum allegata & probata nocens esse conuincatur, Iudex qui secundum priuam scientiam certus est de illius innocentia, peccet condemnando ipsum secundum ea ipsa allegata, & probata. Ad quod cum D. Thomæ 2. 2. quest. 67. art. 2. negatiuè respondent Caiet. ibidem & in verbo Homicidium Syluest. verbo Iudex 2. quest. 5. & Sot. 5. de iust. & iure quest. 4. art. 2. Couar. in 1. var. resolut. cap. 1. Petrus à Nauarr. lib. 2. de reser. cap. 3. num. 152. & aliquot sequentibus, & alij quos hitres citat, referentes quoque contrariæ sententiæ propugnatores. Ratio vero est, quia cum Iudex sententiam ferat tanquam persona publica, is actum publicum exercens potestate publica, debet eam ferre secundum scientiam publicam, vt feruetur debita proportio notitiæ, cum potestatis vsu. Publica autem scientia est, quam Iudex habet ex actis secundum leges. Qua ratione cum cognoscat nocentem esse eum, quem alias priuata scientia innocentem esse nouit: licite illum morti adiudicat: neque illi talis occisio, etiamsi innocentis sit, imputatur ad peccatum, tanquam ab ipso non per se, sed per accidens commissa. Neque etiam putandus est eo nomine peccare, quod contra propriam conscientiam faciat: quia quamuis sciat innocentem esse, non habet tamen hanc conscientiam practicam, *Iste non est occidendus, vel dubito an sit occidendus*: quam si haberet, eaque manente sententiam mortis ferret, mortaliter peccaret, ex Nauarr. ad cap. Si quis autem, De penitent. distinct. 9. num. 128. Patetque per doctrinam communem de conscientia, propositam à nobis in præced. lib. 13. tract. 2. Vnde ad exequendum tunc sine peccato munus suum, talem conscientiam deponere debet: vt secundum antedicta, rationabiliter potest. Aduerte autem quod si Iudex à principio possit accusationem repellere, vel ita eam præuenire, vt a vltiora non procedatur, debeat tali cautela tunc uti, ex Caiet. in cir. artic. 2. versus finem: itemque curare vt si ad interrogationem testium veniendum sit, diligenter eos interroget, ad falsitatem si possit deprehendendam, exemplo Danielis, prout monet D. Thomas 2. 2. quest. 64. artic. 6. ad 3.

31. Sed rogabis, An si Iudex sit inferior, debeat in proposito casu innocentem ad superiorem remittere iudicandum. Respondetur, quod licet Sotus in 5. de iust. & iure quest. 4. artic. 2. neget id esse necessarium, contrarium tamen, quod Sylu. in verbo Iudex 2. quest. 5. insinuat, videri potius tenendum; quoniam licet tale diuerticulum nõ possit ad liberandum innocentem, vt Sotus arguit; prodest tamen vt innocens vita potiat, durante saltem eo intervallo. Quocirca remissa ea, si absque præiudicio legum possit fieri, omittenda non est.

An autem Iudex si possit innocentem liberare dimittendo officium suum, teneatur ad id, non constat. Syluest. quidem loco cit. putat Iudicem ad id teneri, Sotus vero negat. Petrus autem à Nauarr. loco cit. pro vtraque parte

plures citans, rem latius persequitur. Sed satis est notare, videri relinquendum prudentis arbitrio, an ea officij iactura talis sit, quam Iudex ex vi ac lege charitatis teneatur subire pro eiusmodi proximi bono. Aduerte autem obiter, quod si Iudex aperiendo carcerem liberare possit innocentem, debeat illo remedio (cessante tamen scandalo) vti, ex Soto in eod. art. 2.

32. Rogabis secundo, An vt Iudex inferior, sic Princeps nequeat secundum priuatam conscientiam liberare innocentem. Respondetur, liberare posset quia cum Princeps solutus sit legibus, rectaque ratio conuincat liberandum esse innocentem: dubium non est quin id licite faciat, prout docet Couarr. in 1. var. resol. cap. 1. num. 7. sub finem. Debet tamen Princeps ipse, iuxta Caiet. (cuius ibidem Couarr. meminit) 2. 2. *quæst. 67. art. 2.* vt scandalo occurrat, iuramento publice affirmare, se certum esse de rei innocentia.

33. Rogabis tertio, An etiam excusandus sit carnifex qui exequitur homicidij sententiam quã priuata conscientia nouit iniustam. Respondetur, excusandum esse, vt post Caiet. *ad citatum D. Thomæ articulum 2. in fine*, tenet Couarr. in eod. cap. 1. num. 10. Pro quo ex cap. Pastoralis. §. Quia vero, De officio delegati, sumi potest hæc ratio: quod ad subditum nihil aliud pertineat quam exequi quod ei iubetur. Quamquam negandum non est, quin executor quamdiu iuste seu salua obedientia potest, debeat efficere ne eiusmodi sententia executioni a se mandetur & contendere vt ab ea implenda liberetur: sicut ex eodem textu quoque habetur.

Adde quod si præfata sententia errorem manifestum contineret, non debeat carnifex illam exequi: quia tunc non tenetur obedire, prout post Caiet. & quosdam alios notat Couarr. in eod. num. 10. Probaturque satis per cap. Inter ceteras De sententia, & re iudicata. Ex glossa autem finali ibidem cõtingit error manifestus, si ex ipsamet sententia appareat contra ius eam latam esse. Et ira concedendum est, quod si tyrannus absque vlla causa cognitione, mandato nudo præciperet occisionem, nõ esse parendum: quia tunc non procedit tanquam Iudex; neque ratio vlla est cur oporteat ei parere, iuxta antedicta numero 12. de obseruando iuris ordine.

34. Rogabis postremo, an excusandi sint milites qui de iustitia belli quod gerunt dubitantes, aduersarios ex præscripto suorum superiorum occidunt. Respondetur, excusandos quoque esse: quia inferior in dubiis tenetur superiori obedire, & nominatim in bello gerendo, vt ex cap. Quid culpatur 23. *quæst. 1. satis constat: expresseruntque Caiet. in verbo Homicidium Nauarr. ad cap. Si quis autem De penitentia distinct. 7. nu. 8. Sotus in 5. de iust. & iure quæst. 3. art. 3. ante solutionem primi argumenti, & à Victor. in relect. de iure belli num. 31.* Id autem intelligendum est, dummodo milites ipsi dubium practicum deponant per eam rationem, quod vbi non est manifesta iniustitia, obediendum sit superiori præcipienti, iuxta cap. Inquisitioni, de senten. excommunic. §. 2. Et quia, vt ibidem à Victoria argumentatur, Princeps non potest semper, nec debet rationem reddere belli à se suscepti; sique subditi non nisi intellecta iustitia belli militare possent, resp. frequenter patet iniuriæ hostium. Recte quoque idem à Victoria in præced. num. 22. docet, quod si subditi constet de iniustitia belli, non liceat ei militare, etiam ad imperium Principis: id quod habetur etiam ex memorato cap. Quid culpatur. Item quod si subditi conscientiam habeant de iniustitia belli, non liceat eis bellum sequi quamdiu illam retinent, siue erronea sit, siue non sit; quia quod fit contra conscientiam etiam erroneam, peccatum esse ostensum est in præced. lib. 13. cap. 8.

QVINTVM DVBLVM, An propter necessitatem qua quis premitur, liceat ei ad mortem euadendam protrudere alterum in flumen, vel ex alio agere præcipitem, vel conculcare in via, quando fugit hostes à quibus queritur ad necem: & alter ille præter expectationem in loco angusto occurrat.

Sextum est, An cum plures sunt in naui, liceat aliquos ex iis proicere in mare orta tempestate, vt ceteri saluentur.

Septimum, An licitum sit in naufragio eripere alteri tabulam, aut in tempore famis eripere panem si ambo sint in extrema necessitate. Octauum, An liceat alicui interficere innocentem ne ipsemet à tyranno occidatur. Nonum, An liceat excutere foetum mulieris grauidæ, vt ea liberetur à morte, cuius a seculo periculo exponitur.

Ad quæ paucis respondetur: ad quintum quidem, cum Petro à Nauarr. lib. 2. de reser. cap. 3. num. 135. id non licere si certitudinè sit inoralis, mortè innocentis inde secururam; quam inferre nunquam licitum esse, antea habitum est. Sin autè aliqua probabilis spes esset non secururam mortem, tunc fugientem (licet in eo spes ipsum fefellerit) non cenferi homicidij reum. Cuius responsionis ratio est, quam idem author habet in sequen. num. 136. quod ille innocens, sicut & iste fugiens, habeat ius ad eum locum, iustamque habeat illius possessionem. Vnde sicut illicitum esset panem vel tabulam, quam alter est affectus, quoque extreme indiget ad propriam salutem, ei auferre: ita & in proposito casu, cum quis à loco quem iuste possidet, & in quo inculpabiliter manet nequire cedere sine vitæ suæ discrimine, adeo vt extreme egeat illo. Dixi inculpabiliter manet, quia non videretur habenda ratio illius qui cederetur ibi hæere per suam aut aduersarij malitiã, nisi quod cauenda sit directã intentio occidendi. Cum vero dubium fuerit, mortem innocentis euenturam, ideo non erit homicidium, quod non teneatur quis certo mortis periculo se committere, vt in dubio conferret vitam alterius, etiam innocentis; quamquam teneatur eam circumspectionem adhibere, quam pro tempore & loco potest, ne tali noceat.

Ad sextum vero: si omnes sint contenti, posse tunc fortibus vite misis definiti quinam proiciendi sint, & eos super quos fors occiderit proici sicut factum est Ionæ 1. aut certe cum omnes ad nauim par ius habeant, fortitudine rem transigi, nam cum duo æquale ius habent ad eandem rem, vterque potest vti iure suo, neuterque tenetur cedere alteri, sed potest res transigi fortitudine; quemadmodum in bello vtrique iusto, milites possunt aduersarios vtrique interficere, etiam si forte innocentes sint.

Ad septimum, tale quid non licere: quia non est par ius vtriusque, sicut in præcedenti casu. Nam ille qui rem possidet, potiorẽ titulum habet iuxta regul. 65. iuris in 6. In pari delicto vel causa, potior est conditio possidentis.

Ad octauum respondetur; id nequaquam licere. Ratio est: quia ille qui per coactionem hominis mali nocet alteri, efficitur minister iniquitatis ipsius: quod nullo modo licet.

Ad nonum respondetur; id directe licere, quando foetus mortuus est in vtero: quia nihil datur quod obster. Quando vero capax est vitæ, sed nondum vitæ: non licere quidem directe: quia talis excussio est de se illicita, perinde ac pollutionis procuratio; vtpote quæ (frustrando nimirum semen fing ad quem natura ipsum destinat) perinde contraria est naturæ generationis humanæ, nec est de se medium institutum ad recuperandam sanitatem. Indirecte autem posse licere: nempe si matri periculose laboranti nõ superstit aliud accommodatum remedium, quam tale pharmacum, quod est directe tendat in ipsius curationem, habet tamen coniunctum abortionis periculum: propter hoc etiam mater (dummodo abortionem non intendat directe) non impeditur post susceptum semen vitæ, vt nec ante, vti remedio necessario ad conseruationem vitæ suæ, quam non tenetur posthabere alienæ, maxime existenti solummodo in potentia.

Quando autem scetus viuic infusa in eum anima rationali, nullo modo licitum esse præbere matri medicamentum etiam directe curatiuum, cum valde probabili periculo prolis, quam probabile est viuam alioqui edendam. Istud atque præcedens docent Syluest. in verbo Medicas, *quæst. 4.* Atmil. in verbo Abortus num. 2. Nauarr. in Enchir. cap. 25. num. 62. & alij quos refert Petrus à Nauarr. in lib. 2. de reser. cap. 3. num. 137. Probatur vero: quia ob necessitatẽ spiritalem proximam tenemur vitam nostram corporalem, quando illa id requirit, exponere; iuxta illud

1. Ioan. 3. Nos debemus pro fratribus animas ponere. Sed in eo casu si infans interficiatur, æterna salute priuabitur ob defectum baptisimi. Quare tenetur mater vitam suam corporalem periculo exponere potius, quam occasionem dare morti sui infantis; per quam æterna salute irremediabiliter priuabitur. Dicitur est autem: cum valde probabili periculo prolis: quia, vt Petrus à Nauar. expressit in sequent. nu. 144. si probabiliter constaret quod mater exposita extremo mortis periculo infans viuere nequeat, sed moriturus sit cum matre, huic sanguis minui, aliaque medicamenta porrigi possunt ex quibus speratur alterum duobus saluandum esse. Arque iuxta Nauar. in eod. nu. 62. non peccabit medicus, si credens probabiliter foetum non esse animatum animam rationali, matri periclitanti de vita, pharmacuta iuxta antedicta præbeat: quo eam à tanto periculo liberet. Non enim est locus reprehensio in eo qui ratione probabili innixus agit. De his videri potest Thomas Sanchez in lib. 9. de matrimonio disput. 20. per totam, & Lessius lib. 2. de iustitia & iure, cap. 9. dub. 10.

CAPVT IV.

In quo explicantur, an aliquando liceat occidere seipsum.

SVMMARIVM.

- 37 Seipsum dedita opera occidere non licet, cum homo non sit vite sue dominus.
- 38 Solutio obiectionis de Sampson & nonnullis aliis, qui non reprehenduntur ex eo, quod sibi mortem intulerint.
- 39 Nec felicitatis consequende gratia, nec in causa religionis, aut ad virginitatis conseruationem licet mortem sibi conseruare.
- 40 Tenetur homo vitam propriam conseruare.
- 41 Inter actus eadem conseruationi contrarios, quidam nunquam, & quidam aliquando liciti esse possunt.
- 42 Quando liceat, aut non liceat permittere se ab aggressore occidi.
- 43 Permittendum esse potius se occidi, quam fornicationem aut aliquid aliud intrinsece malum committere.
- 44 Quando damnandus ad mortem potest non fugere oblatam fugiendi commoditate.
- 45 Homicida occultus non tenetur se detegere ad liberandum eum qui tanquam reus loco ipsius, afficiendus est extremo supplicio.
- 46 Secus est si suo testimonio falso ipsum exposuit tali periculo.
- 47 Varij casus in quibus licet vitam suam periculo exponere.
- 48 Quando mortaliter peccetur breuiando vitam per abstinentiam à cibis.
- 49 Quando à tali peccato potest esse excusatio.
- 50 Explicatio dubij de eo qui fecit votum abstinentiæ à carnibus. An potest illis vesci, cum illi necessarium est ad vitæ conseruationem.
- 51 Cum necessarium est ad vitæ conseruationem, vesci licet cibis vitæ: nisi quod specialis ratio sit de carnibus humanis.
- 52 De obligatione obediendi medico præcipienti sumptionem certi pharmaci pro vitæ conseruatione.
- 53 Non licet mutilare seipsum, exceptis duobus casibus.
- 54 Obligatio ad conseruationem sui, cessat in quatuor casibus.

LICET excusetur à peccato qui præter opinionem suam intentionem interficit se (vt accidit mulieri de qua mentio est in cap. Et parte 2. De sepulturis) semper tamen illicitum est seipsum occidere, vt post D. Thom. 2. 2. quæst. 64. art. quinto habent Syluest. Homicidium 1. nu. 4. Nauar. in Enchir. cap. 15. nu. 11. Couar. in 1. variat. resolut. cap. 2. num. 9. Sotus lib. 5. de iust. & iure quæst. 1. art. 5. Petrus à Nauar. lib. 2. de restitut. cap. 3. nu. 14. & aliquot sequentibus ac Ludouic. Molina de iustitia & iure, tomo quarto, tract. 3. disput. 9. Estque sententia D. August. in 1. De ciuit. à cap. 15. ad 26. constatque ex cap. si non licet, & tribus sequentibus. 23. quæst. quinta: in quorum vltimo, sumptis ex Concilio Bracharensi, prohibetur ne vlla pro eis in obligatione fiat commemoratio: neque cum palmissis ad sepulturam corpora eorum deducantur.

Confirmatur etiam aperta ratione; quia id est contra charitatem, quam homo sibi debet: & sicut etiam modo contra iustitiam, cum dominum exerceat in vitam, cuius in se dominus non est, ex lege. Liber homo fit. Ad legem Aquiliam: quod Sotus tractat in 4. De iust. & iure, quæst. 2. art. 3. & post ipsum Ludouicus Molina in præced. disput. prima. Vnde est, quod si quis alterum de ipsius etiam consensu interfecerit, non sit à culpa liber; qui scilicet: alter ille talem potestatem ei facere nequit: vt potest vitæ propriæ dominum non habens: sicque Dauid. 2. Reg. cap. 1. iuste puniuit morte Amalecitem, qui Saulem ad ipsius petitionem interfecit.

Si obiciatur factum Sampsonis Iudic. 16. qui alios occidendo, seipsum etiam necauit. Responderetur id fecisse Dei reuelatione prout habetur ex cap. Si non licet, 13. quæst. 5. & ex D. August. in lib. 1. De ciuitate cap. 21. refert D. Thom. in cit. art. 5. ad 4. Dicit potest etiam Sampsonem ipsum, absque alia dispensatione, vt ad comune bonum interimeret hostes, tanquam fortissimum militem, voluisse periculo se obicere; prout habet Sotus lib. 2. De iustitia & iure quæst. 3. art. 8. ad 3. & ante eum Franc. à Vic. in relict. de homicid. num. 37. Actus enim fortitudinis est, vitam exponere pro reipublica. Quo etiam nomine fortissimus Eleazarus à culpa excusatur, dum cum tanto vitæ periculo elephantum interemit, vt Machabæorum narrat historia lib. 1. c. 6. Similiter à peccato excusatur qui ingressus in hostium nauem, aut domum: illam submergit, aut hanc incendit, hostes ipsos iuste punit, quamuis periturus sit cum eis. Excusari quoque potest ille qui post latam in se à Iudice sententiam mortis, vt ostendat se libenter pati propter iustitiam; sua sponte scalas ascendit, aut manus porrigit ligandas, aut ceruicem submittit carnifici, aut immisit in os à carnifice venenatum poculum haurit; quoniam ille qui cooperando Iudicis sententiæ ac mandato tale quid facit, non tam agit quam patiur libenter; prout notat Sotus. 5. De iustitia & iure quæst. 6. in fine. Id quod procedit iuxta Couar. in 1. var. resolut. cap. 2. num. 10. vers. 5. siue quis iuste, siue iniuste sit condemnatus.

Potest etiam meum maiorum tormentorum in hac re excusare: quia eum quis cogitur, actio non est tam ipsius, quam cogentis. Sicque possunt excusari Catholici, qui nostris temporibus sunt ab hæreticis coacti bibere venenum, vel ex altis locis se precipitare; grauiora alioqui passuri tormenta. Excusari quoque potest is qui grassante incendio si non suppetat alia ratio euadende mortis tam horrendæ, deciderit se à sublimi cum certo vitæ periculo. Ad quod facit quod non sit homini prohibitum ne vnquam exponat vitam periculo; sed ne sine iusta causa exponat, nec tanquam habens exosam, auferat sibi eam.

Ex hac autem proposito difficultatis explicatione deducitur primo, mortaliter peccare eum; qui sibi mortem consciscit, quantumuis id faciat felicitatis consequende gratia, aut vt huius vitæ miseriam euadat, prout notauit D. Thomas 2. 2. quæst. 64. art. quinto, ad 3. Deducitur secundo nulli vnquam licere seclusa diuina iustione, etiã causa religionis & martyrii, vltro seipsum iugulare, aut veneno occidere. Illud Couar. notat in memorato cap. 2. num. 9. vers. 2. & post ipsum Petrus à Nauar. lib. 2. De restitut. cap. 3. nu. 107. Immo neque famina licet seipsam occidere ne ab alio constupretur (vt est ibidem D. Thomæ recepta sententia) quia in muliere per vim opprimi, cūmen non est, si consensus absit: tunc enim potius dicitur pati quam agere. De quare Nauar. in Enchir. cap. 16. num. 1. proque ea multi canones habentur 32. quæst. quinta. Notat autem D. Anton. 2. par. tit. 5. cap. 6. sub finem; quod etiam si virgo in eo casu signaculo annuicet et virginitatis, non perderet tamen virginitatem; debeturque ei, inquit ille, aureola virginitatis: quod etiam docet Sotus in 4. distim. 49. quæst. 5. art. 2. concl. 2.

Quod si obiciatur, minus malum esse propriam occisionem, quam à Dei charitate excidete; ideoque ad istud vitandum, illam licite elegi posse. Responderetur negando fœminatam per hoc quod vi opprimatur excidete à Dei charitate. Si virgeas saltem constitui in periculo consensus in peccatum. Responderetur euentum periculi esse incertum.

38.

39.

ORIGINAL
RAXIS
P
EV